

Itämeri elää vapaakaupasta

Aki Kangasharju & Tuuli Koivu

Maailmankauppa on kangerrellut viime vuosina pahasti. Kaupalle avoimet taloudet, joita Itämeren ympärysvaltiot edustavat, kärsivät maailmankaupan heikosta kehityksestä eniten. Sen vuoksi maiden on puhuttava ja toimittava vapaakaupan puolesta, vaikka juuri nyt tämä toimintalinja ei olekaan maailmalla suuressa huudossa.

Itämeren alueen taloudet ovat Saksaa ja Venäjää lukuun ottamatta pieniä. Pienet avotaloudet ovat menestyneet kansainvälisessä vaihdannassa erikoistumalla, mikä on nostanut maiden tuottavuutta ja elintasoja. Vastaavasti maat ovat ostaneet lisääntyneillä vientituloilla suuren osan käyttämistään kulutus- ja investointihyödykkeistä muista maista. Tämän seurauksena maat ovat selvästi keskimääräistä avoimempia maailmankaupalle.

Itämeren alue hyötyi maailmankaupan nopeasta kasvusta 1990- ja 2000-luvuilla (Kuva 1), jolloin kauppa kasvoi liki tuplavauhtia maailman BKT:n kasvuun verrattuna. Rahoituskriisin jälkeen paluuta entiseen kehitykseen ei ole ollut. Kauppa on kasvanut hädän tuskin samaa vauhtia kuin tuotanto ja viimeiset kaksi vuotta kauppa on polkenut paikallaan.

Kaupan hitaan kasvun taustalla on monia tekijöitä. Niistä osa on tulosta maailman nykyisestä kasvumallista, jossa kuluttaminen korostuu investointien kustannuksella ja vähemmän kauppaa käyvien nousevien talouksien rooli kasvaa suhteessa avoimiin talouksiin. Näihin trendeihin esimerkiksi talouspolitiikalla on liki mahdotonta vaikuttaa.

Se minkä puolesta voimme aktiivisesti toimia, on vapaakaupan edistäminen. Yksi syy kaupan viimeaikaiselle heikkoudelle on nimenomaan kaupan vapauttamisen pysähtyminen. 1990-luvulla tullee laajalti ja 2000-luvulla kauppaa lisäsi nousevien talouksien, ja varsinkin Kiinan, nopeasti kasvanut rooli maailmantalouden tehtaana. Globalisaatio siirsi tuotantoa matalan kustannustason maihin ja ulkomaiset suorat sijoitukset nousivat ennätystasolle, kun tuotantoketjut kansainvälistyivät.

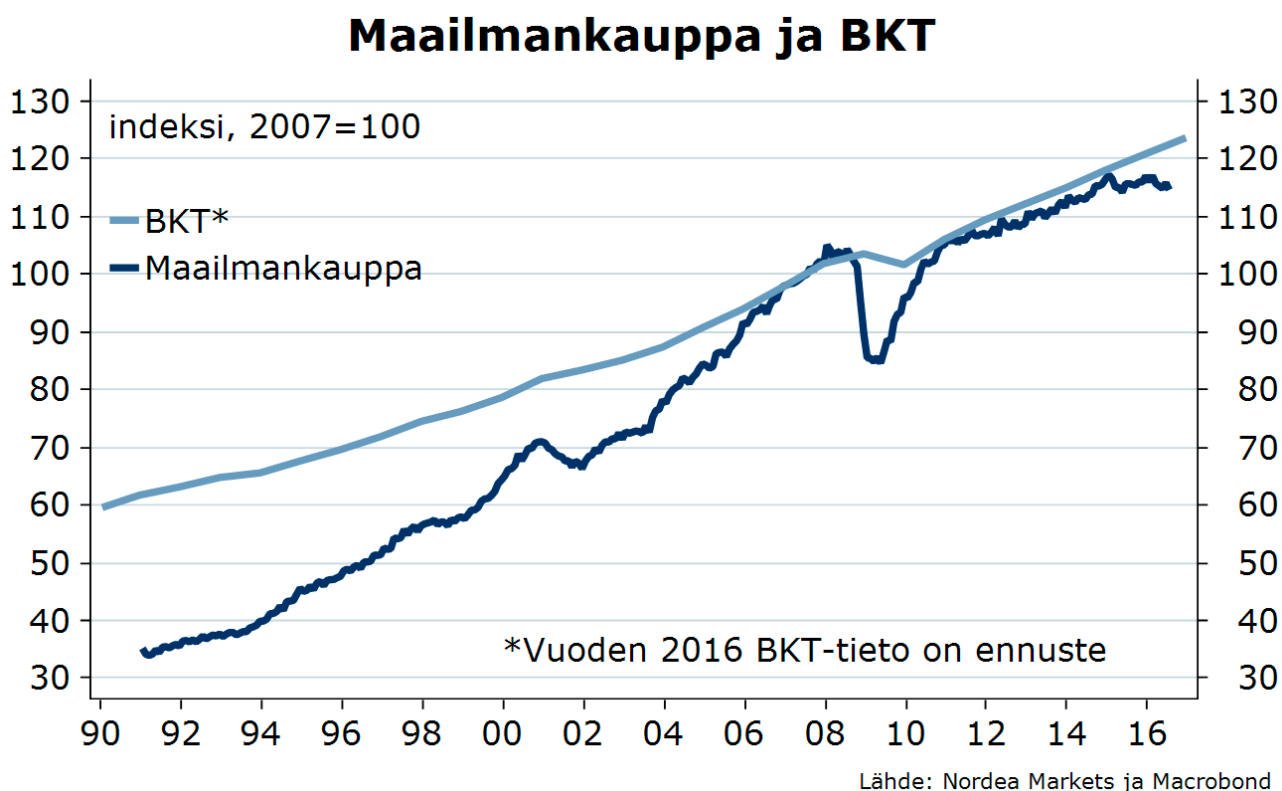
Viime vuosina yleinen mielipide on kääntynyt yhä enemmän vapaakaupan vastaiseksi. Keskustelussa usein tulojakokysymykset painottuvat talouksien tehokkuutta enemmän, ja samalla unohdetaan, että kokonaisuutena vapaakauppa lisää talouksien tehokkuutta. Viime vuosina kauppaa ruokkivia edistysaskelia on otettu vähän, jos lainkaan. Esimerkiksi EU:n kauppaneuvottelut kangertelevat niin Yhdysvaltojen kuin vastikään Kanadankin kanssa. Tuleville Brexit-neuvotteluille tämä ei lupaa hyvää.

Lisäksi tullimaksujen tason pitkään jatkunut lasku on pysähtynyt, vaikka tilastot osoittavat, kuinka maiden korkea tulotaso on yhteydessä alhaisiin tullimaksuihin. Tilastot myös osoittavat, kuinka varsinaisten protektionististen toimien määrä on kääntynyt nousuun.

Lisäksi Maailman kauppajärjestö WTO:n kesäkuussa julkaiseman raportin mukaan kauppakiistat ovat lisääntymässä. Yhdysvaltojen presidentinvaalikampanjaa on myös käyty siinä hengessä, ettei kauppaa ainakaan tulla vapauttamaan, pikemminkin suitsimaan. Kiina puolestaan julkaisi viime vuonna Made in China 2025 -ohjelman, jonka tavoitteista yksi on lisätä omavaraisuutta ja vähentää riippuvuutta tuontihyödykkeistä tai kansainvälisistä tuotantoketjuista.

Itämeren alueen intressinä on pistää protektionismille stoppi ja edistää vapaakauppaa. Pieni talous ei pysty olemaan tehokas, jos se ei erikoistu ja tarjoa huipputuotteita maailmanlaajuisesti. Sen vuoksi reilut pelisäännöt kaupassa ovat etumme.

Kuva 1: Maailmankaupan kasvu on pysähtynyt

Aki Kangasharju, pääekonomisti
Tuuli Koivu, ekonomisti
Nordea

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).